

Hans Nielsen Huges Minde

The Hans Nielsen Hauge Memorial Centre

Stasen på Hauge girnd slik det kan ha sett ut i sin tid. Foreldrene sov i sengen i stasen og rundt bordet var det måltider og bønn. Rommet i bakgrunnen er søster Annes kammer.

The living room at Hauge farm as it may have looked at the time. The parents slept in a bed in the living room and meals were eaten and prayers said around the table. The room in the background is sister Anne's chamber.

Hans Nielsen Huges museum og besøks-senter består av to sammenføyde bygg, den brune og den grå delen. I den brune delen ble lekpredikant og samfunns-byggeren Hans Nielsen Hauge født 3. april 1771.

Den brune delen var gårdsbygningen på gården Hauge østre, og ble bygd mellom 1730 og 1740. Moren til Hans Nielsen Hauge, Maria Olsdatter Hauge, hadde arvet gården. Den var en middels stor gård på den tiden, med løve, stall, fjøs, bryggerhus og grisehus. I 1761 giftet hun seg med Niels Michelsen Evenrød, som ble Hans Nielsen Huges far. Gården har et påbygg mot øst, kalt stuebygningen eller søster Annes kammer. Det ble satt opp omkring år 1800.

Det bodde også tjenestefolk på gården. Hauge var sysselsatt i mange gjøremål og ble ganske nevenyttig i sin ungdom. Han behersket både gårdsdrift, hestehold, og var god på både å smi og snekre. I en tid fungerte han også som lensmannsdrøng for sine bror. Dagen startet og sluttet med bønn rundt bordet.

Hauge vokste opp i en stor søskenflokk på ti, hvorav åtte levde opp: Ole (1763), Birthe (1768), Maria (1768), Hans (1771), Mikkel (1773), tvillingene Karen og Anne (1777), samt Jens (1780). Før ånds-opplevelsen 5. april 1796 arbeidet han en kort periode som slaktersvenn i Gamlebyen i Fredrikstad.

The Hans Nielsen Hauge Museum and Visitors' Centre consists of two conjoined buildings, one brown and one grey. The brown section is where lay preacher and social pioneer Hans Nielsen Hauge was born on 3rd April 1771.

The brown section was the farm building of the East Hauge farm and was built between 1730 and 1740. Hans Nielsen Hauge's mother, Maria Olsdatter Hauge, had inherited the farm. It was an average-sized farm for the period, with a barn, a stable, a cowshed, a wash-house and a piggery. In 1761 she married Niels Michelsen Evenrød, who became Hans Nielsen Hauge's father. The farm has an extension to the east called «the cottage» or «sister Anne's chamber», built around 1800.

There were servants living on the farm. Hauge was kept busy with a number of chores and became quite handy in his youth. He was adept at farming and horse management, and an able blacksmith and carpenter. For a period he worked as a sheriff's assistant for his brother. The day started and ended with prayers around the table.

Hauge was one of many siblings, of whom eight reached adulthood: Ole (1763), Birthe (1768), Maria (1768), Hans (1771), Mikkel (1773), the twins Karen and Anne (1777) and Jens (1780). In the year before his spiritual awakening on 5th April 1796, he worked for a short period as a butcher's apprentice in Fredrikstad's Old Town.

Loftrommet hvor både menn og kvinner arbeidet innvendig, særlig vinterstid. Før påbygget var dette yttervegg.

The attic where both men and women worked indoors, especially in winter. Before the extension was built, this was an outer wall.

Kjøkkenet med grun. Et relativt stort rom for sin tid. Her var det varmt og de oppholdt seg mye her.

The kitchen with fireplace. A relatively large room for the period. Since it was warm here, it was a popular place to sit.

Søstremønter. I denne stasen sov Hauge dette med sine tre brødre. Hauge selv kan ha laget bordet.

Hauge shared the bedroom on the first floor with his three brothers. The table may be Hauge's handiwork.

Hauges minde - Bygningene

The Hauge memorial - The building

Bygningene på Hauge sett fra syd-vest. Dette bildet ble brukt som motiv på et postkort i 1895.
The buildings at Hauge seen from the south-west. This motif was used on a postcard in 1895.

Den brune bygningen er fra ca. 1737/1740 og den grå delen er bygget ca. 1830.

I gamle lensregnskap finner man ut at gården Hauge var delt i østre og vestre Hauge. I 1592 var Østre Hauge bygget av Oleff Hoffue og Niels Hoffue. I 1664 sees av fogdens manntall at "Østre Hauge", Hans Nielsen, (60 år) skylder seks huder. (Årlig leieavgift tilsvarende 550 kg mel eller 45 kg smør). I 1761 fikk Hauges far, Niels Michelsen gården gjennom sin kone Maria Olsdatter Hauge som arvet den. Ved skiftet etter Hauges far i 1813 viste boet en inntekt på 1.342 riksdaler 18 skilling og ingen gjeld.

Eieren som tok over etter at Hauges far døde, het Siemen Jørgensen. Han oppførte mellom 1835 og 1840 det grå bygget, med en ny stue. Siemen Jørgensens barnebarn, Siemen Olsen, ønsket å bygge en ny hovedbygning lengre nord på tomten. (Der hvor bedehuset Hauges Minde er i dag). Da ble de to sammenføyde bygningene overdratt til Det norske lutherske Indremisjonsselskap, som i 1895-96 gjorde om den grå delen til bedehus.

Hauges fødehjem forble uforandret og ble senere museum. I 1957 ble den grå delen endret til vaktmesterbolig. I forbindelse med 250-års jubileet for Hauges fødsel i 2021, ble bygningene overdratt til en stiftelse og den grå bygningen ble omgjort til et besøksenter.

The brown building is from the period 1737-1740 and the grey one was built approx. 1830

In old county accounts we learn that the Hauge farm was divided into East and West Hauge. In 1592 it was leased by Oleff Hoffue and Niels Hoffue. Later these names were spelt as Hauge and Hauge. In 1664 the bailiff's census shows that East Hauge, Hans Nielsen, aged 60 owed six hides (an annual rent corresponding to 550 kg flour or 45 kg butter). In 1761 Hauge's father Niels Michelsen acquired the farm through his wife Maria Olsdatter Hauge who had inherited it. The settlement of estate after the death of Hauge's father in 1813 shows an income of 1,342 riksdaler and 18 shillings - and no debt.

After Hauge's father died, ownership passed to Siemen Jørgensen. Between 1835 and 1840 he built the grey building, including a new living room. Siemen Jørgensen's grandson, Siemen Olsen, wanted to erect a new main building further north on the plot (where the Hauge memorial chapel is today). The two conjoined buildings were then made over to the Norwegian Lutheran Missionary Society, which in 1895-96 turned the grey section into a chapel.

Hauge's birthplace remained unchanged and later was turned into a museum. In 1957 the grey section became a caretaker's residence. In connection with the 250th anniversary of Hauge's birth in 2021 the buildings were made over to a foundation and the grey building was turned into a visitors' centre.

Det grå bygget sett fra nord. Dette er fra tiden da det var bedehus i denne delen. Bedehuset ble innviet 1896.
The grey building seen from the north. This is from the period when it housed a chapel, consecrated in 1896.

Bygget sett fra syd-øst. Museumdelen er her uten etter Aknes kammer. Kammeret er senere bygget opp igjen.
The building seen from the south-east. The museum part here is without later Aknes's chamber, which was rebuilt later.

Interiør fra bedehuset slik det fungerte i perioden 1896 til det ble omgjort til vaktmesterbolig i 1957. Det ble bygget nytt bedehus på den tiliggende tomta.
The interior of the chapel as it was in the period from 1896 until it was turned into a caretaker's residence in 1957. A new chapel was built on the adjacent plot.

Hans Nielsen Huges åndsopplevelse

Hans Nielsen Hauge's spiritual experience

Hauges Minde sikk det har fremstått i store deler av 1900-tallet og frem til restaureringen i 2000, hvor den gule delen ble tilbake til opprinnelig brunt og den hvite delen tilbake til grå.
The Hauge Memorial Centre as it has appeared for most of the 20th century until its restoration in 2000, when the yellow section was restored to its original brown colour and the white section to its original grey.

Åndsopplevelsen bak pløgen ute på denne åkeren 5. april 1796 ble det store vendepunktet i Hans Nielsen Huges liv.

Han opplevde at Guds kjærlighet overvældet ham, og ble kalt av Gud til å forkynne selv om det kunne føre til at han mistet livet eller alt han eide. Hauge var en ulært bondesønn på 25 år, og visste at det han nå gjorde, kunne bli farlig.

Klassedeforskjellene på Huges tid var store. Mange var fattige, levde kummerlig og døde tidlig av pest og sult. Adelen og borgerskapet hadde privilegier som gjorde dem rike. Landet var styrt eneveldig fra Danmark med statskirkens prester som viktige embedsmenn lokalt. Hauge utfordret disse lokale maktthaverne.

Hauge ville at eiendom og arbeidskraft skulle forvaltes til fellesskapets og hele samfunnets beste. Han lærte folk hvordan de kunne forsørge seg selv gjennom samarbeid og bedre arbeidsmetoder. Han ga folk troen på egne vurderinger og egne krefter, og kjempet for retten til fritt å kunne ytre seg, møtes, organisere seg, reise og drive næringsvirksomhet. Han kjempet for likeverd mellom kvinner og menn, lek og lærd, unge og gamle, fattige og rike.

Samtidig kritiserte han prester for å misbruke sin makt som embedsmenn, og borgerskapet for å misbruke sine privilegier til å gjøre seg rike på andres bekostning. Dette måtte skape konflikt. Allerede i 1797 ble Hauge arrestert for første gang, og frem til 1804 ble han arrestert en rekke ganger. Den siste fengslingen varte i hele 10 år. Han mistet alt han eide og fikk nedbrutt helse. Hauge og hans venner svarte på vold og angrep med å forkynne nestekjærlighet og ikke-vold.

The turning-point in Hans Nielsen Hauge's life was a spiritual experience he had as he was walking behind the plough in this field on 5th April 1796.

He experienced a visitation by the love of God and the conviction that he was to be a preacher, even though it might cost him his life or all that he owned. As an un-schooled 25-year-old farmer's son, he knew that the path he had chosen could be dangerous.

There were huge class differences in Hauge's time. Many lived in poverty and misery, dying early from plague and hunger. The nobility and the bourgeoisie had privileges that assured their wealth. The country was ruled autocratically from Denmark and ministers of the state church were important local officials. Hauge posed a challenge to the local establishment.

Hauge believed that land and labour should be used to the benefit of the whole community. He taught people how to support themselves through cooperation and better work practices. He gave people faith in their own judgement and in their own abilities, and fought for the right to free speech and free assembly, and the right to organise, to travel and to conduct business. He fought for equality between women and men, learned and unlearned, young and old, rich and poor.

At the same time he criticised priests for abusing their position as state officials and the bourgeoisie for abusing their privileges to get rich at the expense of others. Conflict was inevitable. Hauge was first arrested in 1797 and on numerous other occasions up until 1804. His last prison sentence lasted a full ten years. He lost everything he owned, including his health. Hauge and his friends' response to violence and attacks was to preach charity and non-violence.

Henrik Sørensen's bilde "Gårmanden" fra 1854, inspirert av Hauge. Bildet er en del av altretavlen i Honoratørkirken. Foto: Jan Hauge.

Henrik Sørensen's painting «Gårmanden (The Sower)» from 1854, inspired by Hauge. The painting forms part of the altarpiece in Honoratørkirken. Photo: Jan Hauge.

Rådhusmesteren i Rådhusgata 7 i Oslo hvor Hauge sett: vernearbeidsgildet i andre etasje 1884-1871. Bygget står nå på Norsk Folkemuseum.
The Town Hall jail in Rådhusgata 7, where Hauge was imprisoned from 1804-1811. The building now stands at the Norwegian Folk Museum.

Bronsestatue av Hauge i Uranienborg-parken i Oslo. Utført av Sigurd Nørre og oppstilt i 1971.
A bronze statue of Hauge in Uranienborg Park in Oslo made by Sigurd Nørre and erected in 1971.

Hans Nielsen Hauges liv og virke

Hans Nielsens Hauge's life and work

Adolph Tidemand's etched "Haugenere". Tidemand worked on this motif from 1863 to 1882. Det er flere versjoner av bildet. Den siste versjonen fra 1882 finnes i Nasjonalmuseet.
Adolph Tidemand's painting "The Haugeans". Tidemand worked on this motif from 1863 - 1882, and there are several versions of the painting. The final version from 1882 belongs to the National Museum.

Hauge begynte virksomheten som lekpredikant i sitt eget hjem og nærmiljø. Allerede sommeren 1796 dro han til Oslo med manuskriptet til to bøker han hadde forfattet.

Årene 1797-1804 reiste han rundt i hele Norge. Han samtalte med mennesker han traff og forkynte Guds ord. Samtidig utfoldet han en rik forfattervirksomhet. Hauge er en av de mestproduserende forfattere Norge har fostret. Han skrev 33 bøker og skrifter som kom i et opplag på over 200.000, i en tid da Norge hadde en befolkning på ca. 850.000 mennesker. I tillegg skrev han mange hundre brev, hvorav over 500 er bevart. Han utviklet et distribusjonsnett for spredning av litteratur som var uten sidestykke på hans tid.

Dette var helt i starten av den industrielle revolusjon i Norge. Den ga nye muligheter. Hauge ble selv en av samtidens største gründere, og startet en rekke bedrifter fra Kristiansand i sør til Troms i nord.

I hans fotspor utviklet det seg haugianske vennsamfunn som preget det miljøet de levde i, både åndelig, politisk og innen handel og næringsliv. Kvinner fikk ledende stillinger når de var best egnet til det. Gjennom sin virksomhet la Hauge grunnlaget for at mange i Norge begynte å tenke og handle selvstendig.

Da han slapp fri i 1814, hadde fengselsoppholdet knekket ham. Han bodde først på Bakkehaugen gård på Tåsen, så på gården Bredtvet i Groruddalen i Oslo. Han giftet seg to ganger etter at han ble satt fri. Hans første kone døde i barsel, og bare ett av de fire barna hans levde opp. Hans Nielsen Hauge døde 29. mars 1824 og ble begravet ved Gamle Aker kirke.

He began his activities as a lay preacher in his own home and local community. As early as 1796 he went to Oslo with the manuscript of two books he had written.

In the years from 1797-1814 he travelled around the whole of Norway, talking to people he met and preaching the word of God. At the same time he pursued an active career as a writer. Hauge is one of the most prolific writers Norway has ever had. He wrote 33 books and pamphlets in print runs of over 200 000 copies - this at a time when the population of Norway was no more than around 850 000. In addition he wrote many hundreds of letters, some 500 of which are preserved today. He developed a distribution network for the dissemination of literature which was unparalleled at the time.

This was at the very beginning of the industrial revolution in Norway. It provided new opportunities. Hauge himself became one of the greatest entrepreneurs of his time, starting a number of businesses from Kristiansand in the south to Troms in the north.

In his footsteps, a Haugian society of friends developed, making their mark in their various communities, both spiritual, political and mercantile. Women who proved their worth were given positions of leadership. Through his activities Hauge lay the foundations for freedom of thought and action in Norway.

When he was released from prison in 1814, he was broken man. He lived first at Bakkehaugen farm at Tåsen, and then at Bredtvet farm in Groruddal in Oslo. He was married twice after his release, his first wife dying in labour. Only one of his children reached adulthood. Hans Nielsen Hauge died on 29th March 1824 and was buried at Old Aker church.

Byste av Hauge står stått ved inngangen på Norsk Folkemuseum.
A bust of Hauge located at the jell at the Norwegian Folk Museum.

Arresten i Trondheim hvor Hauge var fengslet julen 1799.
The jail in Trondheim where Hauge was imprisoned over Christmas in 1799.

Hans Nielsen Hauges gravsted ved Gamle Aker kirke i Oslo. Hauge ble født 3. april 1771 og døde 29. mars 1824, bare 53 år gammel.

Hans Nielsens Hauge's grav in Old Aker church in Oslo. Hauge was born on 3rd April 1771 and died on 29th March 1824, 53 years old.